

LIFE BIOBEST

Wskazywanie kierunków upowszechniania najlepszych praktyk recyklingu bioodpadów w Europie

Streszczenie

D5.4 Kompleksowe wytyczne dotyczące skutecznego zarządzania bioodpadami w UE

WP5: Zalecenia polityczne i regulacyjne dotyczące bioodpadów

T5.2: Kompleksowe wytyczne dla UE

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Finansowane przez Unię Europejską. Poglądy i opinie wyrażone są jednak wyłącznie poglądami autora (autorów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej lub CINEA – EC. Ani Unia Europejska, ani organ przyznający nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Copyright © 2023 BIOBEST.

Kopiowanie niniejszej publikacji – również jej fragmentów – jest dozwolone wyłącznie za zgodą wydawcy.

Cytowanie dokumentu: Jourdan, M. & Favoino, E. (2025). *LIFE BIOBEST D5.4 Kompleksowe wytyczne dla UE. Streszczenie.*
Cytowanie w tekście: (Jourdan & Favoino, 2025)

Spis treści

1	Zarządzanie bioodpadami w UE: Aktualne wyniki i wyzwania	3
2	Streszczenie raportu	4
3	Wnioski	6
4	Odniesienia	8

1 Gospodarowanie bioodpadami w UE: Aktualne wyniki i wyzwania

Rok po wejściu w życie unijnego mandatu do selektywnego zbierania bioodpadów (§ 22 Ramowej Dyrektywy Odpadowej) tylko kilka regionów UE i państw członkowskich osiąga zarówno wysoką jakość, jak i duże ilości selektywnie zebranych i poddanych recyklingowi bioodpadów. Na wielu obszarach gospodarka bioodpadami jest wciąż w powijakach. Pomimo licznych bodźców politycznych UE, bioodpady pozostają niewykorzystanym zasobem do recyklingu. Warto zauważyć, że odpady kuchenne stanowią średnio tylko 29% bioodpadów zbieranych selektywnie, a zaledwie 26% wszystkich odpadów kuchennych wytwarzanych w UE jest skutecznie zbieranych. Dzięki zoptymalizowanym systemom zbiórki można by zebrać do 51 milionów ton, co ujawnia obecny niedobór wynoszący prawie 35 milionów ton rocznie (Favoino, Giavini, 2024).

Zanieczyszczenia fizyczne, w szczególności pochodzące z tworzyw sztucznych, stanowią istotny problem. Obecność tworzyw sztucznych w bioodpadach wpływa na jakość końcowego produktu, zwiększa odsetek odrzutów i ogólne koszty przetwarzania. Wysoki lub niski poziom zanieczyszczeń jest często związany z rodzajem systemu zbiórki, przy czym zbiórka "od drzwi do drzwi" zwykle zapewnia najwyższą jakość selektywnie zbieranych materiałów. Polityka powinna zatem dążyć do promowania zarówno najwyższego poziomu wychwytywania, jak i najlepszej jakości zbieranych bioodpadów, co jest możliwe zgodnie z dowodami pochodzącymi z wielu najlepszych praktyk z całej UE.

Komisja Europejska (KE) musi zatem zapewnić bodźce do promowania wysoce wydajnych modeli gospodarowania bioodpadami, w tym systemów selektywnej zbiórki, a następnie recyklingu w kompostowniach lub zakładach fermentacji beztlenowej, zmniejszając w ten sposób zależność od składowania i spalania oraz zwiększając produkcję i zastosowanie wysokiej jakości kompostu i pofermentu.

Ma to ogromne znaczenie, ponieważ obecnie 60–70% europejskich gleb jest klasyfikowanych jako niezdrowe, a prawie połowa cierpi z powodu niskiej zawartości materii organicznej lub erozji, co zmniejsza ich zdolność do zatrzymywania składników odżywczych i wody (Komisja Europejska, Wspólne Centrum Badawcze, 2023). Coraz częściej podkreśla się również rolę właściwego, efektywnego gospodarowania bioodpadami ze względu na ich wzajemne powiązania z redukcją emisji metanu ze składowisk odpadów i sekwestracją dwutlenku węgla, a tym samym łagodzeniem zmian klimatu.

Aby osiągnąć cele na 2035 r. w zakresie recyklingu i przygotowania do ponownego użycia, udział bioodpadów we wskaźnikach recyklingu musi wzrosnąć z obecnych 17% selektywnie zebranych bioodpadów z całkowitej ilości stałych odpadów komunalnych do 35% (raport danych ECN, 2022 r.). Jednak przy braku wystarczających wytycznych, prawnie wiążących celów związanych z wynikami, scenariusza konkurencyjnego kosztowo dla bioodpadów w porównaniu z odpadami resztkowymi oraz skutecznego monitorowania wyników, mandat UE dotyczący selektywnej zbiórki bioodpadów może po prostu nadal prowadzić do wdrażania systemów o niewystarczających wynikach.

Aby w pełni wykorzystać swój potencjał, skuteczne zarządzanie bioodpadami wymaga skoordynowanych działań politycznych na różnych szczeblach zarządzania i w kluczowych sektorach, w tym między innymi w rolnictwie, gospodarce glebą, różnorodności biologicznej, emisjach przemysłowych i oczywiście w sektorze odpadów. Kilka dobrze zdefiniowanych i ukierunkowanych ulepszeń w istniejących politykach może znacznie przyspieszyć postęp w realizacji celów klimatycznych i wspierać cele UE w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym i zdrowia gleby. Jest to kluczowe przesłanie LIFE BIOBEST i związanego z nim wkładu w postaci zgromadzonej wiedzy specjalistycznej i dowodów z najlepszych praktyk.

2 Streszczenie raportu

Opierając się na ramach regulacyjnych i barierach systemowych przedstawionych w dokumencie [LIFE BIOBEST D5.2 Policy brief](#), a także czterech wytycznych LIFE BIOBEST opracowanych w celu umożliwienia recyklingu bioodpadów w celu uzyskania wysokiej jakości kompostu i pofermentu w całej UE, raport [LIFE BIOBEST D5.4 Comprehensive Guidance for the EU](#) zawiera kluczowe zalecenia polityczne dla europejskich decydentów, mające na celu wypełnienie luki między obecnymi praktykami a potencjalnymi wskaźnikami zbiórki, odnosząc się do faktu, że tylko 26% KW jest obecnie zbierane oddzielnie w UE.

Niniejszy dokument stanowi podsumowanie głównego raportu, który zawiera szczegółowe zalecenia podzielone na trzy powiązane ze sobą sekcje (patrz infografika na następnej stronie), z których każda dotyczy różnych etapów gospodarowania bioodpadami:

- **Sekcja 3.1 – Wspieranie skutecznych modeli selektywnej zbiórki i recyklingu bioodpadów** koncentruje się na ustanowieniu jasnych celów i dodatkowych instrumentów ekonomicznych, które promują wdrażanie skutecznych i opłacalnych ekonomicznie modeli.
- **Sekcja 3.2 – Promowanie i wzmacnianie wiarygodnych i nowych rynków kompostu i odpadów przefermentowanych** podkreśla kluczowe środki wspierające produkcję, marketing i stosowanie wysokiej jakości kompostu i odpadów przefermentowanych w rolnictwie, kształtowaniu krajobrazu i rozwijającym się przemyśle podłoża do uprawy roślin. Wzmacniając zaufanie konsumentów, środki te mają na celu stymulowanie publicznego i prywatnego popytu na kompost i odpady przefermentowane, poprawiając w ten sposób zachęty do właściwego zbierania i przetwarzania.
- **Sekcja 3.3 – Skuteczne monitorowanie i egzekwowanie przepisów dotyczących bioodpadów** podkreślono potrzebę spójnych danych oraz harmonizacji obowiązków w zakresie monitorowania i sprawozdawczości w państwach członkowskich, co pozwoli wyeliminować obecne niespójności na szczeblu gminnym, regionalnym i krajowym. Zapewniając dostępność, porównywalność i dokładność danych, decydenci polityczni będą lepiej przygotowani do oceny postępów w realizacji odpowiednich celów dotyczących odpadów i identyfikacji obszarów wymagających poprawy. Wzmocnione monitorowanie procesu

gospodarowania bioodpadami pomogłoby również zagwarantować jakość produktu końcowego, maksymalizując korzyści, jakie kompost i odpady przefermentowane mogą zapewnić dla zdrowia i żyzności gleby.

Zatwierdzony przez 21 interesariuszy reprezentujących 13 podmiotów z całej Europy, dokument ten służy jako mapa drogowa dla decydentów UE pracujących nad poprawą gospodarowania bioodpadami.

Aby uzupełnić wytyczne, w ramach projektu LIFE BIOBEST opracowano również [film](#) z zaleceniami politycznymi. Został on zaprojektowany tak, aby w przystępny sposób przedstawić kluczowe propozycje i środki w angażujący sposób i jest dostępny z napisami w 11 językach UE. Więcej informacji można znaleźć w wytycznych i raportach LIFE BIOBEST. Poniższy rysunek podsumowuje zalecenia polityczne, które zostały wyróżnione podczas projektu LIFE BIOBEST jako najważniejsze dla poprawy zarządzania bioodpadami w UE.

Zalecenia polityczne mające na celu wzmocnienie ram prawnych UE w zakresie skutecznego gospodarowania bioodpadami

- ustanowienie prawnie wiążących celów w zakresie limitu ilości bioodpadów znajdujących się w strumieniu odpadów resztkowych
- ustanowienie prawnie wiążących celów w zakresie jakości bioodpadów wprowadzanych do procesu recyklingu poprzez ustalenie limitu dopuszczalnych zanieczyszczeń
- ustanowienie prawnie wiążących celów w zakresie limitu wytwarzania odpadów resztkowych na mieszkańca (co pośrednio usprawni selektywne zbieranie bioodpadów)

Zwiększenie konkurencyjności kosztowej gospodarowania bioodpadami

- Zmniejszenie ilości odpadów wysyłanych na składowiska i do spalarni w państwach członkowskich UE poprzez:**
 - Strategiczne podatki od kierowania odpadów do spalarni i na składowiska
 - Wyższe opłaty za składowanie i spalanie odpadów, uwzględniające wszystkie koszty i efekty zewnętrzne
 - System refundacji związany z podatkiem od składowania/spalania (fundusz podatkowy)
 - Zmienne opłaty za bioodpady
 - Ścisłejsze egzekwowanie obowiązku wstępnej obróbki odpadów (określonego w dyrektywie 99/31 w sprawie składowania odpadów)
- Unikanie finansowania najniższych poziomów w hierarchii postępowania z odpadami i kierowanie funduszy na te najwyższe:**
 - Ścisłejsze monitorowanie polityki wydatkowania środków UE
 - Przydział funduszy UE dostosowany do trzech prawnie wiążących celów
 - Ujednolicenie i uproszczenie powiązanych ustaleń proceduralnych dotyczących funduszy dla najwyższych poziomów we wszystkich państwach członkowskich
- Zachęcanie do wdrażania systemów "płać za tyle ile wyrzucasz" i/lub "oszczędzaj, jeśli mniej wyrzucasz"**
- Wymóg, aby opłaty za gospodarowanie odpadami wnoszone przez użytkowników obejmowały pełny koszt usługi**
- Pełne włączenie spalania odpadów do unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji od 2028 r**

Rozwój wiarygodnych rynków kompostu i odpadów prefermentowanych

- Wyraźne uznanie wysokiej jakości kompostu i pofermentu za istotne elementy ustawy o monitorowaniu gleby:**
 - Priorytetowe wykorzystanie kompostu i pofermentu o wysokiej jakości w metodach certyfikacji zdrowia gleby i rolnictwa węglowego (klimatycznego)
 - Obowiązkowe zrównoważone praktyki zarządzania glebą
- Uznanie i wspieranie istotnej roli nawozów organicznych pochodzących z bioodpadów i polepszaczy gleby w praktykach rolnictwa węglowego (klimatycznego) oraz w zastępowaniu nawozów mineralnych w ramach kluczowych przepisów: ram certyfikacji usuwania dwutlenku węgla, przyszłej ustawy o gospodarce o obiegu zamkniętym, wspólnej polityki rolnej i unijnego prawa dotyczącego odbudowy przyrody**
- Promowanie przyjmowania planów rozwoju obszarów wiejskich w celu ustanowienia systemów dotacji dla rolników stosujących nawozy organiczne w celu poprawy jakości gleb i sekwestracji dwutlenku węgla, przy priorytetowym traktowaniu wysokiej jakości kompostu**
- Zajęcie się i zrewidowanie odniesień do rozporządzenia w sprawie produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego w rozporządzeniu w sprawie produktów rozporządzonych, które blokują jego przyjęcie przez lokalne zakłady recyklingu bioodpadów**
- Ustanowienie i promowanie ogólnounijnego systemu zapewniania jakości kompostu i odpadów prefermentowanych, takiego jak ten promowany przez European Compost Network**

Zapewnienie skutecznego monitorowania i egzekwowania obowiązujących unijnych przepisów dotyczących bioodpadów w państwach członkowskich

- Wprowadzenie prawnie wiążącego wymogu corocznego gromadzenia i zgłaszania danych dotyczących gospodarowania bioodpadami przez władze lokalne i zakłady przetwarzania oraz zapewnienie, że dane te są opracowywane i przekazywane instytucjom regionalnym i krajowym**
- Ujednolicenie wymogów w zakresie sprawozdawczości dotyczącej bioodpadów zbieranych selektywnie i poddawanych recyklingowi:**
 - obowiązek prawny wraz z metodą i częstotliwością analizy składu odpadów resztkowych
 - Rozszerzenie wymogów w zakresie sprawozdawczości w celu uwzględnienia monitorowania zanieczyszczeń w selektywnie zbieranych bioodpadach
 - Zdefiniowanie i włączenie kluczowych wskaźników efektywności do obowiązków sprawozdawczych państw członkowskich, nadając priorytet tym, które wspierają realizację celów w zakresie bioodpadów i monitorowanie zanieczyszczeń w selektywnie zebranych bioodpadach

3 Wnioski

Przedstawione powyżej zalecenia i instrumenty polityczne, jeśli zostaną skutecznie wdrożone, mogą znacząco poprawić gospodarowanie bioodpadami i ich przetwarzanie w całej UE oraz pozytywnie wpłynąć na przekrojowe obszary polityki.

Konieczne jest nadanie tym środkom priorytetowego znaczenia w ramach prawnych Komisji Europejskiej poprzez przyjęcie nowych przepisów lub zmianę i aktualizację istniejących.

Na podstawie kompleksowego przeglądu aktualnych polityk i regulacji UE, które zawierają przepisy lub mają wpływ na gospodarowanie bioodpadami, w tym zbieranie, przetwarzanie bioodpadów i wykorzystanie kompostu/odpadów przefermentowanych, projekt LIFE BIOBEST wyróżnił następujące obszary, w których konieczne jest podjęcie działań w poniższej tabeli.

Polityka/regulacje	Wymagane działania
Ramowa Dyrektywa Odpadowa	Przyjęcie prawnie wiążących celów w zakresie redukcji bioodpadów w odpadach reszkowych
	Przyjęcie prawnie wiążących celów w zakresie jakości (zdefiniowanej jako obecność zanieczyszczeń fizycznych) bioodpadów, które mają być akceptowane w kompostowniach i zakładach AD
	Przyjęcie "limitu odpadów reszkowych"
	Zachęcenie/nakazanie państwom członkowskim przyjęcia systemów finansowych/motywacyjnych, aby gospodarka odpadami reszkowymi była droższa (nałożenie dodatkowych opłat i podatków na jurysdykcje, które nie osiągnęły celów), a oddzielna gospodarka bioodpadami bardziej konkurencyjna pod względem kosztów (zapewnienie dotacji lub ulg podatkowych jurysdykcjom, które osiągnęły i przekroczyły cele).
	Nałożenie obowiązku, aby podatki/opłaty za odpady zapewniały pełne pokrycie kosztów gospodarowania odpadami (tj. obejmowały wszystkie koszty zbiórki, transportu i przetwarzania odpadów wraz z działaniami uzupełniającymi, takimi jak komunikacja i monitorowanie) oraz stosowanie opłat zmiennych (PAYT, SAYT, inne warianty) w oparciu o udział użytkowników i wytwarzanie odpadów reszkowych.
	Konsolidacja i wzmocnienie wymogów sprawozdawczych dla państw członkowskich związanych z gospodarowaniem bioodpadami (w tym analiza składu odpadów reszkowych w celu oceny procentowej zawartości bioodpadów, analiza składu bioodpadów w celu oceny zanieczyszczeń fizycznych oraz zestaw kluczowych wskaźników efektywności).

Polityka/regulacje	Wymagane działania
Dyrektywa w sprawie składowania odpadów	Ustanowienie lub upoważnienie władz lokalnych i zakładów przetwarzania do corocznego gromadzenia i zgłaszania danych dotyczących gospodarowania bioodpadami oraz przekazywania ich odpowiednim organom lokalnym, regionalnym i krajowym. Zapewnienie ściślejszego egzekwowania obowiązku wstępnej obróbki odpadów zmieszanych lub resztkowych; określenie odpowiednio wartości granicznych dla przyjmowania odpadów na składowiska.
Taksonomia zrównoważonego finansowania / Programy finansowania	Konsolidacja zasady DNSH i unikanie finansowania zakładów przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów resztkowych.
System handlu uprawnieniami do emisji	Potwierdzenie pełnego włączenia spalania odpadów w zakres systemu handlu uprawnieniami do emisji.
Ustawa o monitorowaniu gleby	Upoważnienie do stosowania zrównoważonych praktyk zarządzania glebą w oparciu o stosowanie polepszaczy gleby i priorytetowe traktowanie stosowania kompostu i odpadów przefermentowanych o wysokiej jakości.
Ramy certyfikacji usuwania dwutlenku węgla i wspólna polityka rolna	Uznanie i wspieranie kluczowej roli polepszaczy gleby i nawozów organicznych w praktykach związanych z uprawą węgla i zrównoważonym rolnictwem.
Rozporządzenie w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych	Wspieranie wykorzystania bioodpadów pochodzących z recyklingu w przygotowywaniu/produkcji podłoży uprawowych z zasobów odnawialnych w celu ochrony torfowisk poprzez ograniczenie pozyskiwania torfu.
Plany rozwoju obszarów wiejskich	Promowanie krajowych lub regionalnych programów dotacji dla rolników stosujących nawozy organiczne uzyskane z recyklingu bioodpadów w celu poprawy jakości gleb i sekwestracji dwutlenku węgla, z priorytetowym traktowaniem wysokiej jakości kompostu i odpadów przefermentowanych.
Rozporządzenie w sprawie produktów nawozowych	Rozwiązanie i zmiana odniesień do ABPR, które często blokują jego przyjęcie przez lokalne zakłady recyklingu bioodpadów.
Wiele aktów prawnych	Ustanowienie i promowanie ogólnounijnego systemu jakości kompostu i pofermentu, takiego jak ten promowany przez ECN.

4 Odniesienia

1. Europejska Sieć Kompostowa. (2022). ECN Data Report 2022: Compost and Digestate for a Circular Bioeconomy: <https://www.compostnetwork.info/wordpress/wp-content/uploads/ECN-rapport-2022.pdf>
2. Favoino, E., & Giavini, M., (2024). Wytwarzanie bioodpadów w UE: Obecne poziomy wychwytywania i przyszły potencjał (wyd. 2). Zero Waste Europe & Bio-based Industries Consortium. <https://zerowasteurope.eu/library/bio-waste-generation-in-the-eu-current-capture-levels-and-future-potential-second-edition/>
3. Jourdan, M., & Favoino, E. (2024). LIFE BIOBEST D3.4: Arkusze informacyjne dotyczące analizy najlepszych praktyk w zakresie komunikacji i zaangażowania. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2024/06/Jun24_240620_LIFEBIOBEST_WP3_D3.4_Factsheets-communication-engagement_publication.pdf
4. Nohales, G., & Stinavage, M. (2024). LIFE BIOBEST D3.2: Wytyczne dotyczące zarządzania i zachęt ekonomicznych. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2024/06/Jun24_240626_LIFE-BIOBEST_WP3_D3.2_Guideline-governance-economic-incentives_web.pdf
5. Nohales, G., & Stinavage, M. (2024a). LIFE BIOBEST D2.3: Matryca oceny najlepszych praktyk. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2024/12/241122_LIFEBIOBEST_WP2_D2.3_AssessmentMatrix_webpublication.pdf
6. Ricci, M., et al. (2024). LIFE BIOBEST D3.1: Wytyczne dotyczące selektywnej zbiórki bioodpadów. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2024/06/Jun24_240618_LIFE-BIOBEST_WP3_D3.1_Guideline_Bio-waste_SeparateCollection_Submitted.pdf
7. Stinavage, M., & Nohales, G. (2024). LIFE BIOBEST D5.2: Zarys polityki obejmujący bariery regulacyjne. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2024/02/240214_LIFE-BIOBEST_WP5_D5.2_PolicyBriefBarriers_submitted_web.pdf
8. Walk, S., & Gambini, R. (2024). LIFE BIOBEST D3.3: Wytyczne dotyczące kompostu wysokiej jakości. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2024/06/Jun24_240618_LIFE-BIOBEST_WP3_D3.3_Guideline_QualityCompost_Submitted.pdf
9. Walk, S., (2024). LIFE BIOBEST D5.3: Propozycja norm jakości dla bioodpadów wprowadzanych do zakładów recyklingu biologicznego. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2024/12/241129_LIFEBIOBEST_WP5_D5.3_QualityProposal_webpublication.pdf

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dofinansowane przez
Unię Europejską

LIFE BIOBEST to projekt współfinansowany przez Unię Europejską

LIFE21-PRE-ES-LIFE BIOBEST – 101086420

www.lifebiobest.eu